

Л. Я. Бенювська

Проблеми бюджетного забезпечення освіти в контексті децентралізації управління

Виділено та згруповано основні проблеми бюджетного забезпечення галузі освіти. До найважливіших з них належать: низька ефективність видатків місцевих бюджетів через існування необґрунтованої мережі закладів освіти; низькі обсяги капітальних інвестицій галузі та можливості їх збільшення за рахунок держави та приватних інвесторів; неврегульованість процесу фінансування за рахунок освітньої субвенції; незабезпеченість перерозподілу повноважень між бюджетами різних рівнів фінансовими надходженнями до цих бюджетів. Висвітлено основні засади вирішення цих проблем у контексті проведення децентралізації управління галуззю. Наголошено, що реформи освіти є тривалим процесом, який слід проводити в контексті децентралізації влади в країні. Метою змін має стати не лише економія фінансових ресурсів, а й висока якість освітніх послуг як для платників податків, так і для замовників цих послуг.

Ключові слова: місцеві бюджети, регіон, проблеми фінансування, видатки освіти, децентралізація управління.

Впровадження Україною реформ з трансформації місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою зумовило необхідність реформування галузі освіти в напрямі децентралізації управління, що, своєю чергою, вимагає проведення змін у системі фінансування середньої та дошкільної освіти, підзвітності та підпорядкованості освітніх установ на регіональному та місцевому рівнях, які б забезпечили скорочення необґрунтованих видатків, розвиток конкуренції при наданні послуг між різними адміністративно-територіальними одиницями, розширення контролю з боку громадськості та їх безпосереднього впливу на реалізацію своїх інтересів тощо.

Необхідність проведення децентралізації управління освітою зумовлена насамперед низькою ефективністю витрачання бюджетних коштів, надмірною централізацією та бюрократизацією управління, відсутністю чіткого розподілу повноважень і відповідальності між органами управління різних рівнів, формальним і несистемним залученням громадськості до управління тощо.

Питання ефективності соціальних видатків місцевих бюджетів, зокрема видатків освіти, висвітлені у працях таких вчених і практиків: В. Надраги [1], О. Демківа [2], О. Кириленко [3], І. Сторонянської [4], управління освітою Г. Єльнікової [5], Л. Гриневич [6], Л. Семів [7]; теоретичні засади децентралізації управління освітою у працях Л. Юрчук [8], Д. Дзвінчука [9], Д. Серебрянської [10]. Однак прийняття важливих управлінських рішень у процесі реформування освітньої галузі та підвищення ефективності видатків місцевих бюджетів потребує поглибленого вивчення проблеми фінансування галузі освіти.

Метою статті є з'ясування основних проблем фінансування видатків місцевих бюджетів галузі освіти та пошук шляхів їх розв'язання в контексті проведення бюджетно-податкової децентралізації.

Проводячи реформу децентралізації, слід пам'ятати, що децентралізація – це насамперед децентралізація проблем, можливість їх вирішувати на місцевому рівні [8]. Проблеми управління освітньою галуззю в Україні можна згрупувати таким чином: проблеми організаційного характеру, проблеми фінансування та проблеми якості освітніх послуг.

Проблеми організаційного характеру пов'язані з неефективною системою управління, що проявляється через відсутність чіткого розподілу повноважень і відповідальності між органами управління різних рівнів, дублювання повноважень, надмірну централізацію. Такі проблеми слід вирішувати через оптимізацію дер-

жавних управлінських структур в освіті; перерозподіл функцій і повноважень між центральними, місцевими органами влади та навчальними закладами тощо.

Проблеми низької якості освітніх послуг – це передусім бюрократичне втручання у зміст освіти, обмеження педагогів у праві вибору методичного забезпечення навчального процесу, недостатня матеріально-технічна база навчальних закладів тощо. Забезпечення зростання якості освітніх послуг необхідно здійснювати як через перебудову системи освіти шляхом наближення її до загальноєвропейських стандартів, так і через сприяння підвищенню фахового рівня вчителів, зокрема володіння ІТ-технологіями, іноземними мовами тощо.

Проблеми фінансування освіти полягають у неефективному використанні бюджетних коштів; фінансуванні не самої освіти, а закладів освіти; неефективній структурі видатків бюджету тощо. Оскільки фінансування освіти в Україні здійснюється в основному за рахунок коштів бюджетів різних рівнів, то насамперед говорити про бюджетну децентралізацію освіти, яка проявляється не лише у фінансовій самостійності, але й у чіткому визначенні видаткових повноважень місцевих органів влади із закріпленням відповідальності за надання конкретних видів послуг та усуненні дублювання повноважень органів влади різних рівнів.

Проблеми галузі освіти, хоча і мають свої особливості в різних регіонах країни, однак є типовими для більшості з них. Серед найважливіших проблем слід виділити такі:

1. *Невідповідності між загальним економічним розвитком і збільшенням соціальних видатків місцевих бюджетів, зокрема видатків освіти.* Упродовж останніх років склалась ситуація, коли соціальні видатки місцевих бюджетів, у тому числі видатки освіти, зростали значно вищими темпами, ніж доходи місцевих бюджетів і ВРП (рис. 1). За оцінками спеціалістів [1, с. 45], співвідношення зростання соціальних видатків і сукупних доходів бюджету має становити близько одиниці. Негативною тенденцією є те, що зростання соціальних видатків відбувається з одночасним зниженням тих обсягів видатків,

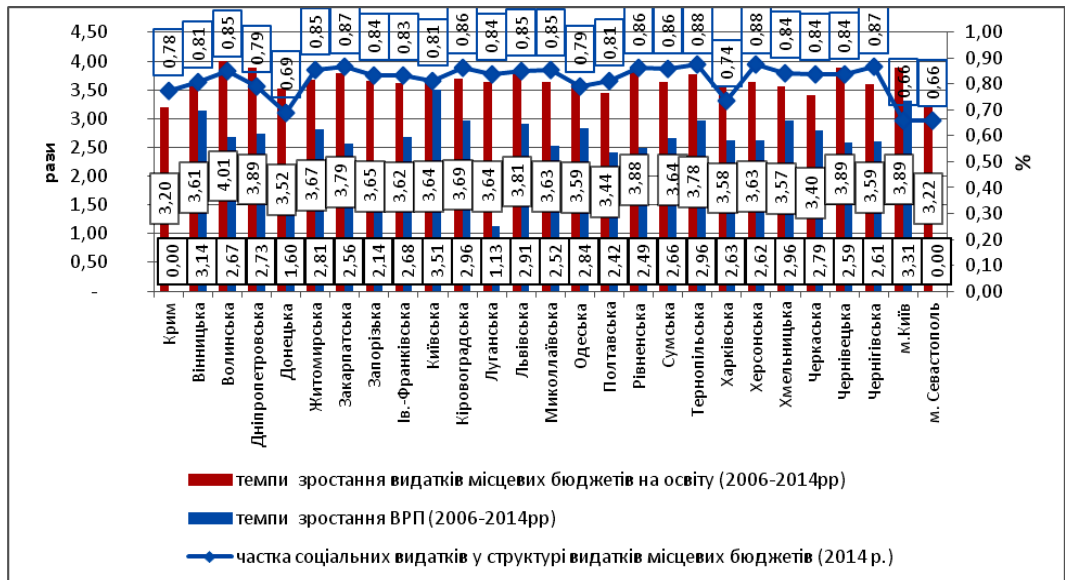

Рис. 1. Темпи зростання видатків місцевих бюджетів на освіту та ВРП

Складено автором на основі даних річних звітів Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України.

які спрямовуються на розвиток муніципального господарства, насамперед галузі будівництва, транспорту і зв'язку, житлово-комунального господарства.

Унаслідок високих темпів зростання соціальних видатків їх частка у видатках місцевих бюджетів України у 2014 р. сягнула 79,8% (у т. ч. – 32,0% освіта, 21,1% – охорона здоров'я, 25,9% – соціальний захист і соціальне забезпечення). З огляду на те, що основну частину соціальних видатків складає заробітна плата та пенсії, зростання яких сприяє збільшенню внутрішнього попиту на товари та послуги, такі економічно не виправдані темпи зростання соціальних видатків породжують зростання інфляції.

2. *Наявна необґрунтована мережа закладів освіти, яка не відповідає сучасній демографічній ситуації, сприяє нерациональному використанню державної власності та зниженню якості наданих послуг.* Найгостріше низька ефективність освіти проявляється існуванням великої кількості малокомплектних шкіл, видатки на утримання одного учня у яких є значно вищими, ніж середні в регіоні. Так, для прикладу, видатки на одного учня у гірських районах Львівської області – Турківському, Сколівському, Старосамбірському – є майже у 2 рази вищими, ніж у місті Львові. Головною причиною цього є низька реальна завантаженість шкіл. Якщо фактична завантаженість (щодо планової) шкіл у місті Львові становить 76,8%, то у Перемишлянському і Сколівському районах області школи завантажені на третину (рис. 2).

Слід також зауважити, що висока вартість навчання учня у малокомплектній школі тісно пов'язана і з іншими проблемами, такими як: неможливість укомплектувати школу професійними вчителями-предметниками, відсутність необхідної навчально-матеріальної бази, сучасних комунікаційних зв'язків тощо. У малокомплектній школі фахова підготовка вчителів не відповідає виконуваній педагогічній діяльності, адже часто вчителі викладають по 2-3 і більше (до 5) навчальних предметів, які не відповідають їхньому фаху [4].

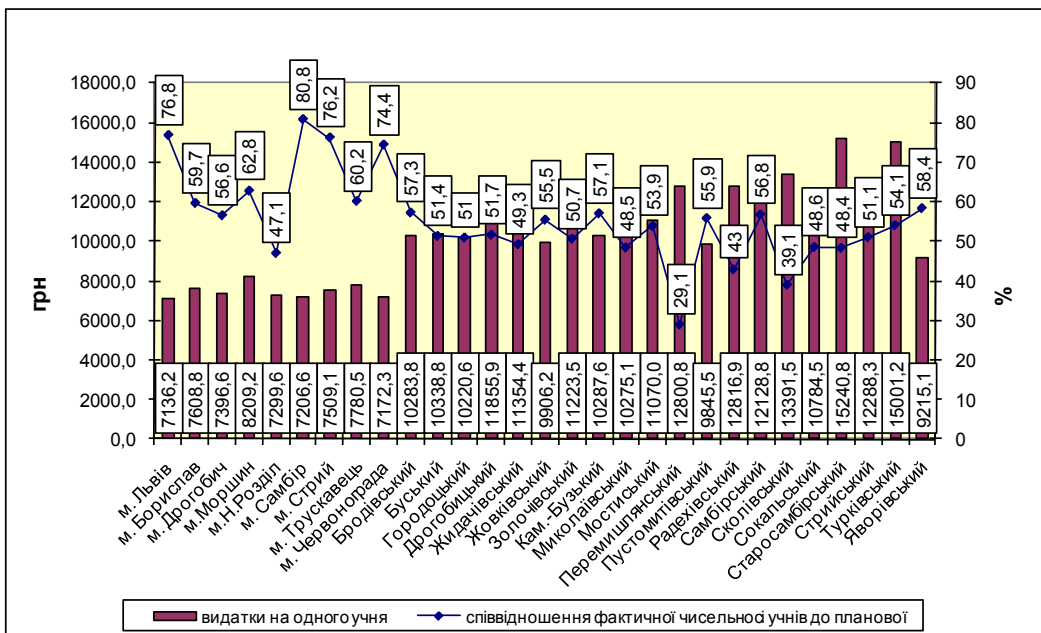

Рис. 2. Фактична завантаженість загальноосвітніх навчальних закладів у Львівській області, 2014-2015 навчальний рік

Складено автором на основі даних звітів департаменту фінансів Львівської ОДА.

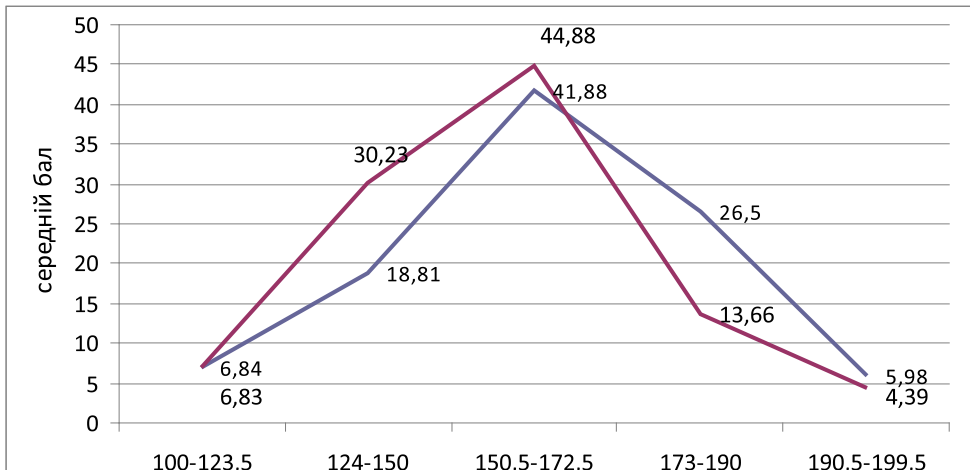

Рис. 3. Розподіл учнів за результатами ЗНО з української мови та літератури у 2014 р. Складено автором на основі даних звіту українського центру оцінювання освіти.

Як наслідок – низька якість освіти, яскравим підтвердженням якої є значні відмінності результатів ЗНО учнів міської та сільської місцевості (рис. 3). Так, у Перемишлянському районі Львівської області (район лідирує по кількості малокомплектних шкіл) 82% учнів набрали менше ніж 172,5 бали за результатами ЗНО 2014 р., і лише 18% понад 172,5 бали, тоді як у місті Львові частка учнів, які набрали понад 172,5 бали, склала – 32%.

Донедавна вітчизняне законодавство передбачало ліквідацію чи реорганізацію навчальних закладів виключно за умови згоди територіальної громади. Однак у силу певних обставин громада часто не спроможна була реально оцінити доцільність існування малокомплектної школи. Це вимагало проведення належної роз'яснювальної роботи серед педагогічної та батьківської громадськості, яка часто не давала результатів.

Законодавчими змінами у 2015 р. знято заборону на закриття загальноосвітніх навчальних закладів. Тепер їх можна закрити рішенням місцевої влади без згоди загальних зборів територіальної громади. Такі заходи є, з одного боку, непопулярними, але з другого, – вкрай необхідними для підвищення ефективності управління видатками місцевих бюджетів. Однак слід пам'ятати, що проводити оптимізацію мережі необхідно враховувати низку моментів, найважливішими з яких є такі:

- недоцільно проводити закриття шкіл з одночасним позбавленням учнів і педагогів гарантованого державою права на пільговий проїзд до місця праці та навчання. Необхідно відновити фінансування державної програми «Шкільний автобус» у повному обсязі, адже у 2014 р. програма не фінансувалась, а 170 автобусів (з 5595 автобусів придбаних за 2003-20014 рр.) були задіяні в зоні проведення антитерористичної операції на сході країни, що призвело до зниження показника забезпеченості автобусами з 100% до 85%. Законом України «Про Державний бюджет України на 2015 р.» передбачено 42 млн грн, що дозволило придбати 40 автобусів¹, однак цього недостатньо, адже потреба у автобусах через проведення оптимізації мережі лише зростатиме;
- необхідно зберегти початкові школи у невеликих селах. Цьому сприятиме прийняття закону України «Про освіту», концептуальними засадами якого

¹ Матеріали парламентських слухань на тему: «Правове забезпечення реформи освіти в Україні» від 10.12.2015 р.

передбачено реформуванням середньої освіти в напрямі посилення ролі початкової освіти, а саме: запровадження 6-річної початкової освіти [11]. Також у проекті закону наголошено, що діти повинні мати можливість здобути початкову та дошкільну освіту якомога ближче до місця проживання. Відтак заклади освіти цих рівнів мають бути в кожному населеному пункті незалежно від його розмірів;

- проводячи оптимізацію мережі закладів, необхідно враховувати фактичну завантаженість шкіл учнями, завантаження площ класних кімнат, демографічну ситуацію та виробничий потенціал у районі. Для належного функціонування старшої школи потрібна достатня кількість учнів і вчителів, які володіють необхідною кваліфікацією та зможуть збирати дітей з кількох населених пунктів. З огляду на це, здійснюючи оптимізацію шкіл у сільській місцевості, слід робити наголос на формування опорних шкіл;
- задля підвищення ефективності рішень у питаннях оптимізації освітньої мережі, на наш погляд, важливо було б удосконалити систему звітності виконання бюджетів адміністративно-територіальних одиниць, доповнивши грошові показники показниками з мережі, штатів і контингентів, що дозволило б ґрунтовніше проаналізувати ефективність використання бюджетних коштів на освіту.

3. *Неврегульованість процесу фінансування закладів освіти за рахунок освітньої субвенції.* Починаючи з 2015 р., змінами до Бюджетного кодексу запроваджено нові типи субвенцій на підготовку робітничих кадрів та освітню субвенцію [12]. Освітня субвенція передається з Державного бюджету і розподіляється між обласним бюджетом, бюджетом міст обласного значення та районними бюджетами та може бути використана на фінансування загальноосвітніх шкіл, у тому числі і спеціалізованих, вечірніх шкіл. Заклади дошкільної та позашкільної освіти не можуть фінансуватися за рахунок освітньої субвенції, для їх фінансування використовуються власні доходи місцевих бюджетів і кошти базової дотації. Загалом модель освітньої субвенції є виправданою, адже створює можливості для того, щоб районний чи міський бюджети отримали певну суму грошей і самі розподілили їх між школами. За таких умов не вигідним стає фінансування великої кількості малокомплектних шкіл, адже на їх фінансування доведеться витратити власні доходи місцевих бюджетів.

Однак проблема полягає в тому, що обсяги субвенцій є значно меншими відповідних видатків місцевих бюджетів на освіту, а розрахунок субвенцій є складним і таким, що не враховує всі нюанси. Недоліком освітньої субвенції є те, що вона може бути скерована лише на оплату поточних видатків навчальних закладів, а на потреби капітальних видатків може бути використана лише за умови задоволення у повному обсязі потреби у поточних видатках на бюджетний період та за умови відсутності простроченої бюджетної заборгованості за захищеними видатками. Однак в умовах дефіциту бюджету використання освітньої субвенції на фінансування капітальних видатків є нереальним, що ставить під загрозу оновлення матеріально-технічної бази, проведення аварійних робіт тощо.

Позитивними моментами є те, що, згідно з чинним законодавством, освітня субвенція може бути використана не лише для фінансування закладів, але й на оптимізацію мережі. Також залишки коштів за освітньою субвенцією в кінці року зберігатимуться на рахунках місцевих бюджетів і будуть використовуватися у наступному бюджетному періоді, а це дає місцевій владі стимул для економії коштів, крім того, ці статті видатків стануть прогнозованішими. Однак склалась парадоксальна ситуація, коли, з одного боку, згідно з чинним законодавством, кошти освітньої субвенції можна використати на оптимізацію мережі, а з другого, – вони можуть бути скеровані лише на оплату поточних видатків. Проте проведення оптимізації мережі потребує значних капітальних видатків.

4. Слабкі можливості покращення реального матеріального стану закладів освіти через відсутність належної підтримки від держави та приватних інвесторів. Яскравим свідченням цього є низька частка капітальних видатків місцевих бюджетів у загальних видатках по Україні, що склала у 2014 р. 5,9%. Основна частка капітальних видатків освіти припадала на капітальний ремонт і лише 1,6% – на капітальне будівництво. У розрахунку на одного учня країни з місцевих бюджетів припадає лише 168,9 грн капітальних видатків у рік. Як наслідок, педагогічні колективи вимушені шукати альтернативні джерела фінансування ремонтних робіт, використовуючи при цьому кошти батьків, спонсорську допомогу тощо.

5. Перерозподіл повноважень між бюджетами різних рівнів, що зумовлений процесами децентралізації, не підкріплений відповідними змінами фінансових надходжень до цих бюджетів. З внесенням змін до Бюджетного кодексу у 2015 р. у розподілі видатків місцевих бюджетів галузі освіти, зросла роль районних бюджетів і міст обласного підпорядкування, а натомість знизилась роль бюджетів базового рівня (табл. 1).

Перерозподіл відбувся, головним чином, за рахунок переведення фінансування дошкільних закладів з бюджетів базового рівня до бюджетів районного рівня. На думку фахівців, такий перерозподіл є необґрунтований, адже збільшення делегованих повноважень для районних бюджетів не супроводжується збільшенням фінансових надходжень, і хоча для районних бюджетів збільшено норматив відрахування від податку на доходи фізичних осіб з 50 до 60%, на практиці цих коштів є недостатньо. У результаті таке фінансування відбувається за рахунок трансфертів, що не є свідченням підвищення самостійності цих бюджетів [10].

Здійснюючи децентралізацію управління освітою в Україні, важливим є переймання польського досвіду, адже досягнення польської освіти зумовлені глибокою децентралізацією управління системою освіти. Дошкільна та повна середня освіта перебувають у компетенції органів місцевого самоврядування, зокрема початкова та молодша середня школа є у відданні гмін, а вищі середні школи, навчання в яких є не обов'язковим, але які відвідує переважна більшість дітей у віці 16-20 років, перебувають під управлінням повітів. У Польщі фінансова відповідальність місцевих органів влади стимулювала їх провести раціоналізацію шкільної мережі та послабили тягар боргів, які накопичились, коли фінансування було у компетенції уряду. Основним джерелом фінансування

Таблиця 1
Аналіз розподілу видатків освіти місцевих бюджетів Львівської області між рівнями бюджетів (загальний фонд)

Види видатків	Рівні місцевих бюджетів			
	Видатки, усього	Регіональний рівень	Районний рівень і міста обласного значення	Базовий рівень
<i>2010 р. (Бюджетний кодекс України редакції 2001 р.)</i>				
Видатки місцевих бюджетів, усього	100	18,9	73,6	7,5
Освіта	100	21,8	71,9	6,2
<i>2013 р. (Бюджетний кодекс України редакції 2010 р.)</i>				
Видатки місцевих бюджетів, усього	100	18,8	75,4	5,8
Освіта	100	19,5	73,7	6,8
<i>2015 р. (після змін до Бюджетного кодексу України 2015 р.)</i>				
Видатки місцевих бюджетів, усього	100,0	27,9	66,4	5,7
Освіта	100,0	20,4	75,0	4,6

освіти у Польщі є загальні субвенції з Державного бюджету. Органи місцевої влади приймають рішення щодо суми загальних витрат на освіту та її розподілу, з урахуванням власних доходів.

Позитивними кроками в напрямі децентралізації освіти в Україні є підготовка проекту закону «Про освіту», у якому запроваджено нові принципи управління: чітке розмежування повноважень органів управління освітою різних рівнів, відокремлення здійснення контролю від безпосереднього керівництва, автономія закладів освіти, а також прозорість і підзвітність як органів управління освітою, так і закладів освіти [11]. Передбачається, що Міністерство освіти і науки (МОН) здійснюватиме стратегічне управління системою освіти через її аналіз, планування змін і їх впровадження, визначатиме зміст освіти, проводитиме перевірки, при цьому контролюючи роботу органів управління освітою, але не закладів освіти. Також однією з функцій МОН є визначення механізмів розподілу та розподіл державного фінансування загальної середньої, професійної та вищої освіти. Контролюючі функції виконуватиме Державна інспекція з питань освіти, яка надаватиме органам управління освітою свої висновки. Органи місцевого самоврядування будуть засновниками закладів освіти. На рівні області формуватиметься мережа закладів професійної освіти та розроблятиметься схема мережі закладів профільної старшої школи. На рівні району та міст обласного значення буде сформована мережа базових шкіл. Заклади початкової та дошкільної освіти засновуватимуться сільськими, селищними радами та радами міст районного підпорядкування.

Однак, попри те, що в проекті закону чітко розписані повноваження органів управління освітою різних рівнів, тут не прописано їх відповідальність за певні сфери діяльності, зокрема не визначено, які саме органи відповідають за загальний стан освіти та його окремі складові на загальнодержавному, регіональному і місцевому рівнях, за якими показниками планується оцінювати ефективність діяльності цих органів. Іншим важливим зауваженням, яке потребує доопрацювання, є те, що в проекті не міститься визначення поняття якості освіти та основних показників і методів оцінювання якості освіти на загальнодержавному і регіональному рівнях. Також не визначено органи, які відповідатимуть за якість освіти.

Таким чином, до найважливіших проблем бюджетного забезпечення галузі освіти, що потребують першочергового вирішення, належать: існування необґрунтованої мережі закладів освіти, яка не відповідає сучасній демографічній ситуації та сприяє нераціональному використанню державної власності та зниженню якості наданих послуг; відсутність можливості покращення реального матеріального стану закладів освіти за рахунок держави та приватних інвесторів; перехід до фінансування освіти за рахунок освітньої субвенції супроводжується нерегульованістю процесу; перерозподіл повноважень між бюджетами різних рівнів, що зумовлений процесами децентралізації, не підкріплений відповідними змінами фінансових надходжень до цих бюджетів.

З огляду на сказане, вирішення проблем фінансування освіти в контексті проведення децентралізації в Україні слід проводити на таких засадах:

1. Заходи проведення децентралізації в освіті мають проводитись у загальному контексті реформи децентралізації. Зокрема, закони про зміну територіального устрою та реформу місцевого самоврядування мають стати основою для законів в окремих галузях.
2. Метою змін має стати не лише економія фінансових ресурсів, а висока якість освітніх послуг як для платників податків, так і для замовників цих послуг. Тому необхідно відмовитись від принципу фінансування закладів освіти, тобто

- утримування закладів освіти, а перейти до фінансування якісної освіти учнів. З огляду на це, формування освітніх бюджетів необхідно здійснювати, виходячи з чисельності контингенту та стандарту вартості навчання одного учня.
3. Не слід очікувати миттєвого ефекту від проведених заходів децентралізації управління освітою, адже це процес тривалий. Зокрема, оптимізація шкіл у перші роки може не дати ефекту, бо одночасно з її проведенням необхідно вкладати кошти в ремонт доріг, придбання та ремонт шкільних автобусів, компенсаційні виплати вчителям тощо.
  4. Необхідність комплексного підходу, а саме зміни у шкільній освіті необхідно розглядати в системі з дошкільною, позашкільною, професійною освітою. Лише висока якість на усіх сегментах забезпечуватиме високий рівень університетської освіти. Такий підхід дозволить ставити акцент не лише на здобуття базових знань з основних предметів, але й на необхідності прогнозувати ті уміння і професії, які потребуватиме суспільство в майбутньому. Саме шкільна освіта покликана підготувати молодь до ціложиттєвого навчання.
  5. Децентралізація управління освітою має відбуватись з урахуванням особливостей регіонів, їх виробничого потенціалу, демографічної ситуації та інтересів територіальних громад.

Список використаних джерел

6. Надрага В. І. Соціальні видатки в контексті фінансової стабільності України / В. І. Надрага // Фінанси України. – 2014. – №9. – С. 43-51.
7. Демків О. І. Напрями поглиблення бюджетної реформи в Україні / О. І. Демків // Фінанси України. – 2009. – №3. – С. 46-56.
8. Кириленко О. П. Фінансова незалежність місцевого самоврядування / О. П. Кириленко // Фінанси України. – 2001 – №1. – С. 34-39.
9. Сторонянська І. З. Удосконалення освітньої мережі як напрямок підвищення ефективності видатків місцевих бюджетів Львівської області / І. З. Сторонянська, Л. Я. Бенівська // Регіональна економіка. – 2013. – №4. – С. 51-61.
10. Єльнікова Г. В. Наукові основи адаптивного управління закладами та установами загальної середньої освіти: дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 – теорія та історія педагогіки / Г. В. Єльнікова; Центральний ін-т післядипломної педагогічної освіти АПН України. – Київ, 2005. – 453 с.
11. Гриневич Л. М. Тенденції децентралізації управління базовою освітою в сучасній Польщі: дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 – теорія та історія педагогіки / Л. М. Гриневич; Інститут педагогіки АПН України. – Київ, 2005. – 221 с.
12. Семів Л. К. Модель механізму реалізації регіональної політики розвитку ринку освітніх послуг у сфері вищої освіти в умовах глобалізації / Л. К. Семів, А. Р. Шендер // Регіональна економіка. – 2013. – №2. – С. 25-33.
13. Юрчук Л. Тенденції децентралізації управління освітою в Україні / Л. Юрчук // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. – 2009. – №4. – С. 276-283.
14. Дзвінчук Д. І. Освіта в історико-філософському вимірі: тенденції розвитку та управління / Д. І. Дзвінчук. – К.: Нічлава, 2006. – 378 с.
15. Серебрянська Д. М. Розподіл видатків між рівнями місцевих бюджетів в умовах бюджетної децентралізації: дис. ... канд. екон. наук. : спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Д. М. Серебрянська; Ін-т економіки та прогнозування НАН України. – Київ, 2015. – 204 с.
16. Проект закону «Про освіту» (2015 р.) [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/gromadske-obgovorennya-zakonoproektu-%C2%ABpro-osvitu%C2%BB.html>
17. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-VI [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – №50-51. – Ст. 572. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

References

1. Nadraha, V. I. (2014). Sotsialni vydatky v konteksti finansovoi stabil'nosti Ukrainy [Social expenditures in the context of financial stability of Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 9, 43-51. [in Ukrainian].
2. Demkiv, O. I. (2009). Napryamy pohlyblennya byudzhethnoi reformy v Ukraini [Directions of deepening of the budgetary reform in Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 3, 46-56. [in Ukrainian].
3. Kyrylenko, O. P. (2001). Finansova nezalezhnist' miszevoho samovryaduvannya [Financial independence of the local self-government]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 1, 34-39. [in Ukrainian].
4. Storonyanska, I. Z., & Benovska, L. Y. (2013). Udokonalennya osvithnoyi merezhi yak napryamok pidvyshchennya efektyvnosti vydatkiv mistsevyykh byudzhethiv L'vivs'koyi oblasti [Improving of educational

- network as a direction of increase the efficiency of expenditures of the local budget of Lviv region]. *Rehionalna ekonomika – Regional Ekonomy*, 4, 51-61. [in Ukrainian].
5. Yelnikova, H. V. (2005). *Naukovi osnovy adaptynoho upravlinnya zakladamy ta ustanovamy zahal'noyi seredn'oyi osvity* [Scientific basis of adaptive management of institutions and secondary education institutions] (Dr.Sci in Ped. Dissertation, Institute of Pedagogy Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine). [in Ukrainian].
  6. Hrynevych, L. M. (2005). *Tendentsiyi detsentralizatsiyi upravlinnya bazovoyu osvitoyu v suchasniy Pol'shchi* [Trends in decentralization of management of basic education in Poland nowadays] (Ph.D. in Ped. Dissertation, Institute of Pedagogy of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine). [in Ukrainian].
  7. Semiv, L. K., & Shender, A. R. (2013). Model' mekhanizmu realizatsiyi rehional'noyi polityky rozvytku rynku osvitnikh posluh u sferi vyshchoyi osvity v umovakh hlobalizatsiyi [Model of mechanism for implementing regional policy of development of the education market in higher education in the context of globalization]. *Rehionalna ekonomika – Regional Ekonomy*, 2, 25-33. [in Ukrainian].
  8. Yurchuk, L. (2009). Tendentsiyi detsentralizatsiyi upravlinnya osvitoyu v Ukrayini [Trends in decentralization of education management in Ukraine]. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi derzhavnoho upravlinnya pry Prezydentovi Ukrainy – Bulletin of the National Academy for Public Administration*, 4, 276-283. [in Ukrainian].
  9. Dzvinchuk, D. I. (2006). *Osvita v istoriko-filosofskomu vymiri: tendentsiyi rozvytku ta upravlinnya* [Education in the historical and philosophical dimension: trends of development and management]. Kyiv: Nichlava. [in Ukrainian].
  10. Serebryanska, D. (2015). *Rozpodil vydatkiv mizh rivnyamy mistsevykh byudzhetyv v umovakh byudzhethnoyi detsentralizatsiyi* [Distribution of expenditures between the levels of local budgets in terms of budgetary decentralization]. (Ph.D in Econ. Dissertation, Kyiv, Ukraine). [in Ukrainian].
  11. *Proekt zakonu «Pro osvitu»* [The draft law “On education”] (2015). Official website of Ministry of Education and Science of Ukraine. Retrieved from <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/gromadske-obgovorennya-zakonoproektu-%C2%ABpro-osvitu%C2%BB.html> [in Ukrainian].
  12. Supreme Council of Ukraine (2010). *Podatkovy kodeks Ukrayiny* [Tax Code of Ukraine] (Adopted on 2010, July 8, 2456-VI). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 50-51, art. 572. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> [in Ukrainian].

Benovska L. Y. The problems of budgetary maintenance of education in the context of decentralization of management

The need for conducting the decentralization of education management is caused by low efficiency of spending of budgetary funds, excessive centralization and bureaucratization of management, lack of clear division of powers and responsibilities between authorities of different levels.

The aim of study is to clarify the main issues of financing the expenditures of the local budgets for education and searching of their solution ways in the context of conducting of management fiscal decentralization.

The following are the most important issues of budgetary provision of education, which require urgent solution: existence of unfounded network of educational institutions that does not meet the current demographic situation and contributes to inefficient use of state property and reduces the quality of services; absence of possibility to improve the material conditions of educational institutions by means of state and private investors; transition to financing of education with the help of educational grants is accompanied by unsettled financing process; redistribution of powers between the budgets of different levels is not supported by any appropriate changes of financial income to these budgets.

Solution of education funding problems in the context of conduction of decentralization in Ukraine should take place according to the following principles: decentralization in education should be carried out in the general context of the reforms of decentralization. In particular, the laws about change in territorial organization and the local government reform should be a basis for laws in particular areas;

The aim of changes should not only be a retrenchment of financial resources, but also a high quality of educational services for taxpayers and for the customers of these services; We should not expect an instant effect from the conduction of decentralization of education management, as it is a long process;

The need for a comprehensive approach, namely, the changes in school education have to be considered in a system of pre-school, extra-curricular, vocational education. Only a high quality in all three segments will provide a high level of university education;

The decentralization of education management should take place taking into account the peculiarities of the regions, their industrial potential, a demographic situation and interests of local communities.

Keywords: local budgets, region, funding problems, education expenditures, management decentralization

Беновська Лілія Ярославівна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України» (e-mail: lbenovska11@gmail.com).

Benovska Liliya Yaroslavivna – Ph.D. (Econ.), Senior Researcher of the Department of regional financial policy of the SI «Institute of Regional Research n.a. M. I. Dolishniy of the NAS of Ukraine».

Надійшло 28.12.2015 р.